

INTERVJU SA AGONOM MALJIĆIJEM

Priština | Datum: 5. jul, 2017

Trajanje: 41. minuta

Prisutni:

1. Agron Maljići (Intervjuisani)
2. Aurelja Kadriu (Vodi intervju)
3. Donjete Beriša (Kamera)

Simboli komentara u transkriptu neverbalne komunikacije:

() – emocionalna komunikacija

{ } – intervjuisani objašnjava gestovima

Ostali simboli u transkriptu:

[] – dodatak tekstu da bi se bolje razumeo

Fusnote su redaktorski dodaci koje daju više informacija o mestima, imenima ili o izrazima.

Prvi deo

Agon Maljići: Zdravo. Ja sam Agon Maljići.

Aurelja Kadriu: Agone, da li možeš da nam govoriš o tvojim sećanjima ranog detinjstva?

Agon Maljići: Sećanjima ranog detinjstva?

Aurelja Kadriu: Životu u Prištini, kako je tvoje detinjstvo bilo u to vreme, u tom periodu? Tvojoj porodici? Dakle sve ono što uključuje... u kakvoj si porodici odrastao, nešto više o tvojim roditeljima i inače životu, životu koji se razvijao u naselju, kući? Svega čega se setiš.

Agon Maljići: Dakle, ja sam rođen i odrastao sam u, sada je to ulica „Nazim Gafurri“ [Nazim Gafuri], tada je bila, tada se zvala "Miladin Popović", ulica koja je blizu srednje tehničke škole, tu znači. Danas je, ta kuća je "Klub M". Rana sećanja! Rana sećanja su, ne znam... dakle dvorište moje kuće je bilo neka vrsta olimpijskog prostora za celo naselje, svi su dolazili da se tu igraju. Dakle, odrastao sam uglavnom u dvorište. Ovo su naj, naj, naj glavnija sećanja. Ali i kod „Prvog bloka“, zgrade koje su se nalazile ispred. Znači ovo je bilo to stanište, naselje gde, gde sam, gde sam proveo vreme kao dete.

Prve uspomene... ne znam, dakle, bila su manje-više dva područja grada kojih se sećam. Dakle, tu je ovo, stariji deo grada koji se nalazi kod „Prvog bloka“, dvorište moje kuće, malo i Sunčanog Brega jer tuda... Moja baka je sa te strane, proveo sam dosta vremena i kod moje bake tamo. I da, i malo u Ulpiani, jer sam imao drugare koji su živeli u Ulpiani. Prva sećanja hoću da kažem, više su bila, sećam se nekih stvari kao što je, kada smo krenuli u školu nekako. Odatle možda malo zbog socijalizma koji je bio više istaknut, novi krug ljudi, i tu se sećam prvih detalja.

Prva sećanja kod nas su obično, ne znam, malo su vezane sa kako reći, znaš politikom ponekad, jer smo bili deca ali smo, odrasli smo u onako nekakvoj tenziji. Čuli bi. Iako nismo u suštini shvatili šta se dešava, bili smo jedna generacija koja je stalno osećala neku napetost koja se zbivala oko nas. Primećujući neku vrstu stresa kod ljudi koji su bili oko nas, toga se malo sećam. Možda...

Aurelja Kadriu: O kojim godinama detinjstva govorite? Vi ste rođeni...

Agon Maljići: Možda zato što ja dolazim iz porodice koja je dakle takođe bila politički angažovana, i znači i informisana. Vesti su stalno bile puštene. Dakle i moj otac je bio politički angažovan i on je

putovao po teritoriji bivše Jugoslavije, i inostranstvu na konferencijama. I ja sam, tu sam stekao možda neku vrstu možda svesti o tome što se dešava, neku vrstu stresa. Govorim o kraju 80-tih godina, početkom 90-tih godina, tačno kada je bila neka vrsta... ono ukidanje autonomije.

Ja sam išao u prvi razred u 1990. godini kada je još uvek bio jugoslovenski sistem. I dakle sećam se dakle osnovne škole "Elena Gjika" [Eljena Đika] sećam se da smo u prvom razredu imali onu sliku Tita još uvek, u, u, u školi. Ali mi smo bili prva generacija koja je počela da ide u školu a koji nisu bili pioniri. Bila je to neka vrsta tradicije gde su na početku, znači prvaci su dobijali i stavljali one crvene {pokazuje rukama podešavanje marama}, one pionirske marama. I mi smo bili prva generacija koja kada je počela školski sistem nismo imali, nismo, nismo postali pioniri. Toga se sećam.

Isto tako, ali kada sam bio u drugom razredu, kada sam bio, posle je tada počeo paralelni sistem. Sećam se da jedno vreme, nešto čega se sećam je bilo da za vreme određenog perioda više nismo išli u školu. Nešto, opet kažem neka vrsta sećanja, neka vrsta napetosti, neka vrsta brige je bila primećena kod roditelja. I sećam se sebe po nekim kućama kod Sunčanog Brega držali smo časove sa jednom učiteljicom neko određeno vreme tu. Dok smo se vratili u stvari, u školu, "Elena Gjika" [Eljena Đika] kao deo paralelnog sistema. I tu više nije bilo Titine fotografije.

To su neka od sećanja koja su bila malo više, više politička. Da, čega drugog se sećam je na primer pošto smo došli u ovaj deo grada ovde u neposrednoj blizini stadiona... sećam se kao dete navijanja unutar stadiona u Prištini. Kada je Priština igrala, ceo grad je bio miran, i kada bi Priština dala neki gol sve bi se čulo sve do naselja, do našeg naselja. Bio je to neki veoma mali grad, dakle sasvim drugačiji od ovog danas. Priština bi igrala fudbal na stadionu ovde, i čulo bi se po celom gradu. To je više ličilo na selo, kako reći, jer danas...

Aurelja Kadriu: Možete li nam reći malo i o vašom porodičnom poreklom, dakle kompoziciju porodice, sastav?

Agon Maljići: U redu, sastav. Kada sam ja odrastao. Dakle, kada sam ja odrastao, bili smo dakle sa babom, baba je živela sa nama, sa roditeljima. Ja sam odrastao sa mojom bakom, deda mi je umro tokom 80-ih godina, sa roditeljima, mamom i tatom. A kasnije, u '94-oj godini, kasnije je rođena i moja sestra. Dakle, proveo sam deset godina, u stvari ja kao, kao jedini sin. Toliko nas je u celini bilo, bilo nas je četiri člana tokom deset godina u kući. Ali, bila je onakva porodica gde, gde su se svi, dakle cela naša šira porodica okupljala, dakle kod nas. To znači da smo svako veče imali tu tetke i strica. Svi smo, dakle uveče bi se okupili u našoj kući. Tako sam odrastao zajedno sa braćom od tetke, braćom od strica svi zajedno... kao što sam rekao na onom Olimpijskom stadionu naselja, u dvorištu naše kuće. Ovo je neka forma okoline i okruženja moje životne sredine gde sam odrastao.

Aurelja Kadriu: Pomenuli ste da je vaša porodica bila politički angažovana. Zanima me da nam nešto više detalja o tome date, pozadinu vaših roditelja i kako je to uticalo vaš život dok ste odrasli?

Agon Maljići: Dakle moj tata je bio, dakle angažovan faktički od vremena... čak malo pre nego što sam se ja rodio, od 80-ih, sa pisanjem... Dakle Škeljzen Maljići, sa analizama, sa novinama. Kasnije se

angažovao i politički u Socijaldemokratskoj partiji i bio je deo tog građanskog otpora, i protesta koje su se dogodile krajem 80-ih, početkom 90-ih. Kako je to uticalo na mene? Sada mogu više da o tome mislim možda u retroaktivnom aspektu, jer tada nije da sam imao neku, neku svest u vezi tih pitanja. Ali, rekao sam dakle da sam konstantno bio svesan da on nije tu na primer, da je otišao na konferencijama, da je otišao van... van Kosova.

Često, na primer... Sećam se bio je izolovan u Americi oko godinu dana u [ne] oko jedan mesec jer su se granice zatvorile, i on se nije mogao vratiti. Znaš, svi ovi događaji su deo sećanja koje kao dete registruješ da nešto nije u redu. Ili sećanja tipa – mislim da je to bila godina '91 '92, ili nešto tako - poveo me je sa sobom tada u Makedoniju. Neka konferencija, ne sećam se ni koja je bila tema te konferencije. I na putu dok smo se vraćali zaustavila nas je policija, tu negde u blizini Uroševca. Bili smo zajedno sa vozačom mog oca, i ja sam bio tu. Negde tamo kod, kod granice, tamo negde kod Kačanika, i bila je noć, dva sata ujutru. Tada je bilo vrlo rizično. Čak su nam proverili ceo automobil. Jedno, jedno dva sata su nas tu držali.

Vadili bi neke papire "Republika Kosovo". "Šta je ovo?". I ja se sećam neke vrste napetosti. Ali moja napetost je bila, jer ja sam imao jedan pištolj, vodeni pištolj, koji sam kupio u Makedoniji, koji sam sakrio ispod sedišta (smeje se) jer sam se plašio da bi policija mogla da ga pronađe. Znači ove vrste trauma, ove vrste sećanja... jer mi kao deca nismo bili u stanju da bežimo od politike. I zato ja uvek krivim svu ovu situaciju, jer smo previše politizovani kao generacija, razlog toga je zato što je politika bila sa nama sa svih strana. I kada bi te policija zaustavila i ti kao dete si imao jedan vodeni pištolj, sećam se toga kao nešto vrlo traumatično kada sam ga sakrio, i nadao sam se: „Daj Bože da ne traže ispod sedišta jer će pronaći moj vodeni pištolj“.

Dakle, i njegovo političko angažovanje i predanost je postiglo i ovo, sve je do tebe to, do tebe je to stiglo. Ako kod mene je bilo više uticaja i recimo od životne sredine u kući. Dakle knjige, novine, diskusije unutar kuće, koje su se znači vrtele po ovim temama. Tako da normalno sve to posle utiče na tebe šta, šta te polse zanima i šta, dakle možda je to uticalo, verujem mnogo na ono što sam ja danas u nekom smislu.

Aurelja Kadriu: A nakon toga kada ste pošli u školu da li je, da li je bilo drugačijeg tretmana za vas uzimajući u obzir ovu vašu političku pozadinu vaše porodice? Govorimo o sećanjima iz osnovne škole.

Agon Maljići: Za mene lično?

Aurelja Kadriu: Da.

Agon Maljići: Drugačijeg tretmana ne verujem, nisam, nisam primetio. Možda, možda sam ja više bio...

Aurelja Kadriu: ...posebno u periodu kada ste pošli u kućno školovanje...

Agon Maljići: Da.

Aurelja Kadriu: Da li je bilo.... Koja je bila narativa, diskurs unutar kuće? Da li ste, da li ste se osećali ugroženim zbog tih putovanja?

Agon Maljići: Znači kao albanac, znači u okviru albanske zajednice nisam imao drugačiji tretman, nikada nismo to osećali jer u toj, to je bio jedan period homogenizacije. Znači da nije više bilo razlika ko dolazi iz onako komunističke porodice, ili ko dolaze iz kakvog sastava, jer na neki način tenzije su bile sa srbima, sa policijom i tako. U svakom slučaju rizik se osećao. Tokom '90-ih u Prištini generalno se nisi osećao siguran. Znači ljudi se nisu mnogo kretali ili izlazili van njihovih naselja, dakle sećam se toga kao dete. Posebno centar grada je bio opasan. Bilo je mnogo više srpskih stanovnika po centru i okolo centra grada, i znaš kao deca kada postoje one male grupe huligana, oni bi vas jurili i mi smo se ih se malo plašili.

Ali, ići u školi, sada konkretno kod Sunčanog Brega, ne, ne sećam se da li je bilo, da li je bilo neke vrste opasnosti. Međutim, napetost je bila prisutna, jer je policija imala, imala je puno fizičkog prisustva u to vreme, znači ona je bila prisutna u svakom uglu, po celom gradu. Čak, sećam se kod moje kuće tamo, tačno gde se nalazi Tehnička škola, kod onog trougla koji povezuje, dakle onaj koji vodi ka Velaniji i sa ove strane ka Vranjvcu... tu je bilo, tokom celih 90-ih je bio jedan post-blok. Svake noći je tu bilo policije. Bio je jedan, kako su to nazivali, veoma veliki policijski alat, čak i tu su tako *radomly* [engleski: nasumično], dakle povremeno bi zaustavljali ljude.

I znači meni, meni je skoro ceo život prošao, recimo od kad sam imao pet-šest godina i sve do 99-e, svaki put kada bi prešao ulicu, policija je tu bila prisutna, i.... Nije da je bilo nekih slučajeva, u svakom slučaju bilo je incidenata gde su nas jurili, gde nas je jurila ova ili ona banda, ali za mene je više bio onaj, onaj zvuk, kako su to nazivali, policijski *talkie-walkie* [toki-voki, prenosivi radio-telefon, radio-veza] kako su to tada nazivali, ono čime, čime se može međusobno pričati. Perrlllep-perrlllep {onomatopejski} imali su neki zvuk, buku. To je, to je... i dan danas da čujem taj zvuk, to je za mene nešto tako traumatično koje je bilo taman neka vrsta dnevnog zvuka, terora, neka forma, napetosti koju si iskusio kad god bi video, kad god bi video policiju.

I tu reakciju imam i dan danas nad bilo kojom policijom, to iskustvo imam bilo gde da idem po svetu, imam malo neku vrstu, onako ostanem zaprepašten, imam neku vrstu ukočenosti koja nam je ostala od tog vremena. Iako je policija u drugim zemljama uglavnom ljubazna, niti imaju neku vrstu loše namere nad tobom... kod mene je ostala ta vrsta traume i straha od nje, od strane policije kao nešto čega se moraš plašiti. Tako da strah je više bila ovakva. Više kao nešto što si ti osećao u vazduhu, a ne nešto konkretno. Ili naravno i roditelji bi, i roditelji bi vas upozorili, znaš. Mene u stvari, sećam se jednog ili dva slučaja, gde me je mama upozorila, ona mi je rekla: "Pazi malo gde ideš, sa kime se družiš. Jer si ti sin nekoga i možda bi neko mogao nešto da uradi." Ovoga se sećam, zapravo dva slučaja. I to je na mene ostavilo utisak, znaš, da ste morali da budete oprezni. Dakle, da, toga se sećam.

Aurelja Kadriu: Nakon toga, gde ste išli u srednju školu?

Agon Maljići: Gimnaziji "Sami Frašeri".

Aurelja Kadriu: I kako je bio taj period za vas?

Agon Maljići: Faktički, ja sam poslednja generacija koja je bila u "Sami Frašeri" gore u "Brdo Heroja". Pošao sam srednju školu '98. godine, dakle i dalje smo bili u paralelnom sistemu.

Aurelja Kadriu: U Brdo Heroja u kući?

Agon Maljići: Da, „Kuća Hertica“¹. Na paralelnom sistemu. Za mene je bilo veoma, u stvari, teško je to bilo kao iskustvo jer je moja kuća bila 30. sekundi ili jedan minut od gimnazije "Sami Frašeri". A ja sam morao da pređem pešice da vidim gimnaziju "Sami Frašeri"... i srbe kako idu u školu, u gimnaziji "Sami Frašeri" kojih je bilo malo, brojno, koji verujem nisu mogli ni da popune školu... i da pređem tuda i da uzmem autobus – i ušli bi u autobus ili ponekad bi negde uzeli neki mali taksi, pravili bi grupe kako bi zajedno otišli, ponekad bi i pešačili, kako bi pešačili sve do „Kodra e Trimave“ [Brda Heroja].

Dakle, bilo je neophodno da prvo pređeš tuda i nakon toga da pešačiš ulicama po oko 20. minuta, pola sata puta, kako bi išao u sistemu, paralelnom sistemu. Dakle, bilo je jedno, dakle... danas se tog vremena malo sećamo sa šalom, dakle kakvi su uslovi bili u tim kućama.... Dakle, jedna kuća u kojoj bi ušli po oko 200. učenika. Morali smo da se izujemo na ulazu. Bila je jedna soba cipela koja je imala neprijatan miris (smeje se). I ne znam. Dakle to je to iskustvo tokom srednje škole. Onda smo tu prekinuli, pred kraj prve godine je počeo rat.... Imam mnogo uspomena iz tog perioda jer sam bio i stariji, 14. godina, toga se sećam onako veoma, veoma jasno.

Aurelja Kadriu: Ratni period ste proveli u Prištini ili... kako je za vas bio taj period budući da je škola bila prekinuta, kada je školovanje prestalo i kada je počeo rat?

Agon Maljići: Ne sećam se tačno trenutaka kada je škola prekinuta. Znam da sam ja otišao 23. marta u Makedoniju, dan pre bombardovanja. Nisam, nisam bio ovde za vreme bombardovanja. Mi smo, mi smo napustili naše mesto jer je tata u to vreme bio u Švajcarskoj, i on, bojeći se da će nešto početi, on je hteo da i mi izađemo, da i mi izađemo pošto on nije mogao da se vrati. Bio sam u Makedoniju tokom rata.... Ali napetost sećam se znači, jer u suštini ona kuća „Hertica“ je jedan veoma strateški položaj i odatle gore se vidi jedan prilično veliki deo Lapa.

I kada je bilo borbi, recimo, u Lap, čulo bi se i u školi. To su bila veoma nenormalna vremena. Ali 23. marta sam, otišao sam tamo i onda sam se vratio ako se ne varam, 4. jula. Bio je *4th of July*² kada sam se vratio u Prištinu, 99-e godine.

Aurelja Kadriu: Što se tiče perioda u Makedoniji, da li ste tamo bili kao izbeglice, ili ste imali...

¹ Porodica Hertica tokom paralelnog sistema tokom devedesetih godina ponudila je svoju kuću u naselju "Kodra e Trimave" [Brdo Heroja] za gimnaziju "Sami Frasheri".

² Ang: 4th of July, 4. jul, Dan nezavisnosti Amerike.

Agon Maljići: Da, da da. Mi smo bili izbeglice. Sećam se onih, imali smo one zelene kartone koje su se nazivale *zgríženo lice*. *Begalci* [izbeglice] su nas zvali. Bili smo raseljeni u Tetovu, jedna porodica koja nas je tada tamo dočekala. Neko vreme smo išli i u školu, u gimnaziji u Tetovu. Imali smo neku vrstu improvizacije, održavali bi časove kako ne bi izgubili, kako ne bi...

Aurelja Kadriu: Da li su vam računali, taj period škole kada ste se vratili...?

Agon Maljići: Ne, čini mi se da nam nisu računali. To je bilo teško da se računa kada smo se posle vratili, nakon toga odavde ko je otišao, znaš. Sve izbeglice smo bili raspršani neki u Albaniji, neki...

Aurelja Kadriu: Šta se desilo sa školom kada ste se vratili?

Agon Maljići: Kada smo se vratili, ako se ne varam, mi smo se vratili tokom leti znači, pošli smo u septembru, zatim u "Sami Frašeri". Nešto smo održali neke časove i predavanja u periodu od dve nedelje, to kao da bi kompenzovali onu prethodnu godinu. Bilo je to nekako tako, znaš, manje formalno su nam završili prvu godinu. Nešto smo oko toga radili ako se ne varam, neki određeni period kako bi završili godinu koju smo ostavili na pola i nakon toga smo nastavili normalno sledeću godinu. Ali normalno, ovoga puta u zgradi "Sami Frašeri".

Aurelja Kadriu: Da li se sećate nečega iz perioda kada ste se vratili u školu? Da li se sećate maturalne večeri, ili nečega slično? Mislim, životne sredine?

Agon Maljići: Da...

Aurelja Kadriu: Atmosfere?

Agon Maljići: Atmosfera, ne znam. Izuzetno dobro se sećam prvog dana kada smo ušli u gimnaziju "Sami Frašeri". Za nas je taj doživljaj bio veoma... dakle jer mnoge prostorije u našem gradu su za nas bile zabranjene, i sada su nam sve odjednom bile dozvoljene. Sećam se dobro kad sam ušao u gimnaziju, bio sam veoma zadivljen hodnikom... Mislim, upoređujući sa Kućom Hertica, bila je to kao kraljevska palata za nas. Sećam se kada smo ušli u Boro i Ramiz, na primer, u sportskoj sali... proveli ste ceo život tamo a i niste, vaš put vas nikad nije poslao u sportsku salu. Sada kao petnaestogodišnjak, ući u sportskoj sali po prvi put je bilo izuzetno iskustvo.

Dakle iznenada jedna sasvim nova dimenzija grada, u kom mi ranije nismo imali pristupa. Čega se sledeće sećam u vezi gimnazije "Sami Frašeri"? Sećam se detalja u vezi tinejdžera, znaš. Sećam se, stigli bi različiti projekti da nam pomognu, donacije. Kosovo je tada bilo leglo ovih stvari. I instalirali su nam neki sistem, audio sistem, u svakim učionicama, u svakoj učionici je bilo onih audio sistema, zvučnici i jedan centralni uređaj u podrumu gde je bila neka vrsta miksete, kao DJ. Imali smo i DJ... čak sam i ja, nekoliko puta puštao muziku... DJ škole. Između časova, kada bi zvonilo zvono, pustila bi se neka pesma. Ili tokom velikog odmora. Dali bi obaveštenja... i druge slične stvari.

Dakle sećam se nekoliko ovakvih detalja, znaš, počeo je kao neki, neki potpuno novi period za nas. Stvari koje nismo ni pomislili da se mogu dogoditi.

Aurelja Kadriu: Kako je nakon toga... da li možeš da nam govoriš molim te više o, kako se desilo, kako si čuo o "Postpesimistima", i kako je stiglo do tvog uključenja u "Postpesimistima"?

Agon Maljići: O "Postpesimistima" sam čuo i pre rata. Dakle imao sam oko 13-14. godina i nekako su informacije stigle do mene. Možda preko roditelja, možda... onako, znao sam da je to organizacija mladih koji znači proizvede ne novine, ne takve stvari, ali nije da sam imao neki, neki direktan kontakt sa njima. Više detalja sam imao, nekako sam više čuo, dakle posle rata, kada su neki moji drugari uključeni u njoj. I, dakle ne sećam se okolnosti kako i kada, pozvali su i mene na jednom sastanku "Postpesimista".

I od tada pa nadalje sam počeo sam da idem redovno i dakle postao sam kao član. Ovako se toga sećam, malo nejasno, u kontekstu kako, ali znam da sam prvi put bio u, Crvenoj Sali u Palati omladine. Tu gore na drugom spratu Crvene Sale su se nalazile nekoliko soba, tipa kancelarija. Tamo smo imali jedan sastanak, tu sam otišao po prvi put. Bila je to godina 2000, verujem da je to bila godina 2000. leto ili proleće 2000. godine, kada sam otišao po prvi put na tom sastanku.

Aurelja Kadriu: Gde ste održavali druge sastanke? Da li ste imali kancelariju, da li ste imali...

Agon Maljići: Prvi sastanak je održan u toj, u Crvenoj sali. Onda smo razmenili, koliko se ja sećam, tri-četiri kancelarije tokom te dve godine dok sam ja učestvovao. U početku smo bili na Sunčanom Bregu kod zgrade hitne pomoći. Jedan stan ispred zgrade hitne pomoći, bili smo tu tokom jedne leti. Imali smo jedan stan koji smo koristili kao kancelariju. A onda smo bili, tokom glavnih aktivnosti kojih se ja sećam, bili smo u naselju „Dardania“, kod "Santea" kako se zove taj deo tamo. Kod onih žutih stanova u naselju Dardania. Tamo na drugom spratu smo imali jedan stan, koji je bio namešten, dakle imali smo tu jednu radnu kancelariju, kompjutere, dnevna soba je bila kao deo za sastanke u kojoj smo se okupljali svaki dan. Toga se sećam kao duži period, to je otprilike bilo tokom, cela 2001-e godine pa možda sve do kraja, ili do polovine 2002. godine smo bili tamo.

Aurelja Kadriu: Zanima me da znam, sada vi ste smatrani kao druga generacija "Postpesimista"? Da li je bilo "Postpesimista" od posle rata, kako reći rukovodilaca, ili nekih od onih predratnih koji su vas savetovali? Da li je nastavljena linija misli i aktivnosti slična onima pre rata? Kako se razvila? Ako možeš, ako se sećaš, ako možeš da mi pričaš o tome?

Agon Maljići: Ja u stvari ne znam, možda kada sam bio na početku tu, bilo je nekih članova koji su bili deo tranzicije, koji su bili i ranije tu. Ali verovatno su počeli malo po malo da napuštaju grupu, jer se kontekst promenio, interes se promenio, promenio se društveni krug. Cela ta glavna grupa, koliko se ja sećam nije bila tamo kada sam ja otišao tu. Možda i nakon toga i ostali su počeli da napuštaju grupu. Dakle, rat je potpuno protresao stvari na Kosovu, takođe promenio prioritete ljudi, promenilo

se... Tako da, koliko ja znam, kad sam ja otišao na početku, kada sam počeo da budem aktivniji, grupa je bila potpuno drugačija od one koja je bila pre rata.

Dakle bila je, bila je jedna grupa ljudi koji smo... i kao grupa ljudi ali kao i vrste aktivnosti i organizacije, bili smo potpuno drugačiji. Možda jedina veza je bila norveška organizacija *Norwegian People's Aid*³ koja je tada osnovala organizaciju, i koja je zatim nastavila da bude naš glavni finansijski oslonac. Ali i tu i tamo neki stari kontakti "Postpesimista" u regionu koje kontakte su imali neki od naših članova, ali ne svi od nas. Dakle i tu vezu koju smo imali sa drugim kancelarijama kao da se malo prekinula i nije da smo funkcionisali više kao regionalna mreža, nego smo više bili kao lokalna organizacija.

Drugi deo

Aurelja Kadriu: Da li možeš sa klasiraš, dakle koliko se sećaš aktivnosti, vrste aktivnosti i tvoju konkretnu ulogu posebno u "Postpesimistima"? Šta si radio u "Postpesimistima"?

Agon Maljići: Ne sećam se aktivnosti. Sada se ne, ne sećam se tačno strukture, nije... ne znam da li smo imali neku onako koherentnu i dobro osmišljenu strukturu programa. Bavili smo se manje-više sa svačim što nam je došlo na umu. Ali bilo je dakle... Onoga što se ja sećam u vezi sebe, pre svega, kao čovek koji je bio malo više od medijske strane, ja sam se mnogo bavio sa novinama koje smo proizveli. Više vremena sam bio i urednik. Međutim bio sam ako se ne varam dva mandata predsednik "Postpesimista", negde u 2001. godini ako se ne varam, imali smo mandate po šest meseci ili tako nešto. I bavio sam se sa koordinacijom svih aktivnosti.

Dakle, pored novina bavili smo se sa projektima mladih za podizanje svesti mladih, znači *AIDS awareness* [svest o SIDI], kako bi se podigla svest. Imali smo nešto projekata i sa, dakle o problemu međuetničkog suživota. Proizveli smo jednu emisiju na radiju, imali smo tu i tamo humanitarne aktivnosti, ako se ne varam nešto, ali se ne sećam šta specifično. Mislim, sve je bilo od nekog oblika, uglavnom... tipična organizacija mladih, znaš koja se bavi problemima mladih. Tu smo počeli da se malo bavimo i o podizanju svesti recimo u vezi droge, jer je u to vreme počela i pojava ovih problema, znaš. Kampanja za podizanje svesti u vezi efekata droge i slične stvari. Ali za nas možda najvažniji deo nisu bili projekti koliko su bili društveni efekti dok smo proveli vremena u kancelariji, uživali bi. Možda je više bilo to, možda zadovoljstvo što smo bili zajedno, umesto angažovanja i projekata.

Aurelja Kadriu: Koja je uglavnom bila priroda spiska novina?

Agon Maljići: Priroda pisanja se odrazila uglavnom na naše zabrinutosti koje smo imali. Bio je to neki period istraživanja ove slobode koja je stigla pred našim očima, neočekivano, neka vrsta eksplozije entuzijazma. I neka volja za rušenje tabua, da rušimo granice koje su smatrane takve makar za nas možda, jer je sve bilo veoma novo. Izuzev što smo mi bili mladi i svet koji je došao kod nas je bio

³ Norveška narodna pomoć.

potpuno nov za Kosovo, tako da smo imali neku vrstu entuzijazma da se bavimo sa, malo više satiričnijim temama, da rušimo tabu, ili... ali i političkim temama. Dakle bavili smo se malo sa socijalnim temama, političkim temama, sa slobodom izražavanja, sećam se da smo obratili pažnju na ovu temu u broj izdanja. Bavili smo se, šta drugo, da, sa scenom alternativne kulture, sa bendovima, sa pitanjima koje su nas preokupirale, muzikom, uglavnom takvim temama.

Aurelja Kadriu: Da li ste organizovani kulturne večeri, ili slične događaje?

Agon Maljići: Da, bilo je, bilo je večeri. Sećam se, doveli smo jedan DJ... u našoj kampanji protiv droge doveli smo jedan DJ koji je tada bio poznat, ne sećam se imena sada, on je bio engleski DJ. Tek tada je počelo, bio je početak elektronske scene u Prištini. Mi smo bili domaćini kod ovog, sada „Kino Rinia“ [Bioskop mladih] koji se nalazi ovde, ovde ispred... bilo je jedno veče tamo. Posle je bilo i nekoliko koncerta koje smo organizovali. Jedan od njih je bio za oslobođenje Aljbina Kurtija. Ne sećam se tačno koje je to godine bilo, ali znam da je bilo i kod Santeje, kod onog hodnika između lokala. Bavili smo se sa, sa, sa i sa aktivnostima, prilično puno sa ovim koncertima.

Aurelja Kadriu: Čula sam da ste vi koji ste bili deo "Postpesimista", imali mogućnosti da putujete puno u okviru "Postpesimista", što je, u to vreme nije bilo uobičajeno. Da li možeš da nam govoriš malo o tom delu, kako je to lično za vas bilo?

Agon Maljići: Pa za mene lično, dakle ja nisam, ja nisam imao prilike da putujem puno dok nisam imao ono najvažnije putovanje. Jer su nama, kao organizacija mladih, stalno stigli pozivi iz različitih organizacija širom sveta i većina bi imali prilike da idu i učestvuju na konferencijama, na, na. Ja sam imao priliku da idem u Njujork 2000. godine, tada su se odvajale pripreme za Konvencijom o pravima deteta. I kao predstavnik organizacije za decu i mlade Kosova, dakle tada kada sam imao 16. godina, 15-16. godina, ne sećam se tačno, otišao sam u Njujork kao predstavnik kosovskih organizacija mladih. Dva puta u dve pripremne sednice u Organizaciji Ujedinjenih Nacija. Ovo je bilo, čini mi se 2000. i 2001. godine. Bio sam jednom i u Ženevi u sličnoj konferenciji, koja je bila deo ovih aktivnosti, ali po prvi put sam video Njujork i Ameriku, uz pomoć UNICEF-a⁴ tada.

Kosovo je bilo neka vrsta, tada je Kosovo bilo vrlo zanimljiva tema na svetu. Jer se rat završio, gde god bi išao kao mlad sa Kosova spomenuo bi Kosovo, svi su znali gde se nalazi, bilo je malo razlike od sada, malo smo izašli sa mape zemalja koje su poznate. I imali smo neke interesantne priče i zato verujem da je bilo mnogo upućenih poziva, ne samo za nas kao mladi, nego za sve, za bilo koga sa Kosova. I toga se sećam, sećam se Njujorka.

Aurelja Kadriu: Da li se sećaš koji je bio tvoj pristup... da li si pričao na konferencijama na kojima si išao? O čemu si pričao?

Agon Maljići: Ne sećam se vrlo dobro, ali bilo je jedan tematski okrugli sto, oko, ako se ne varam, za decu i sukobe, tako nešto. I sećam se da je negde, jer smo dolazili iz posleratnog područja, neko sa

⁴ Dečiji fond Ujedinjenih Nacija.

Kosova je bio pozvan da tamo govorimo. Znam da u jednoj od onih sala zgrade UN⁵ u Njujorku, sećam se da sam bio deo panela i da sam pričao nešto, ali da budem iskren nije da se sećam o čemu sam konkretno pričao. I tako, da....

Aurelja Kadriu: U Prištini, gde ste vi delovali, koje je bilo mišljenje o "Postpesimistima", kao nešto novo, kakav je bio pristup ljudi? Najpre u tvojoj porodici u vezi svih tih putovanja, aktivnostima kojima si se bavio kao mlad? Kako su oni to primili, da li su ljudi čuli o vama? Da li ste imali neku podršku od strane intelektualaca tog vremena? Od onoga što ja znam, ove stvari...

Agon Maljići: Podršku, nesumnjivo sam imao podršku od strane porodice, čak i ohrabrenje da budem deo. Što se tiče, naime okruga drugih, pokušaću sada da se setim toga, verovatno je bilo, ljudi su poznavali organizaciju. Dakle imali smo neku vrstu priznanja kao organizacija, uglavnom zbog posla prethodnih generacija, jer su oni bili jedina omladinska organizacija tokom nekog vremena. I gde god bi išao, na primer trebalo ti je za nešto, "Koha ditore", na primer, za neko obaveštenje ili tako nešto, ljudi su znali ko su "Postpesimisti", jer većina članova su u to vreme bili novinari, u "Koha ditore" i reč je izašla. Dakle, nismo imali problema mobilisati medije za neku aktivnost, da ih pozovemo da dođu, dakle poznavali su nas kao organizaciju.

Percepcija, onda, ne znam, možda, kritike često ne stignu do vas, ne znam kako da kažem. Kao jedna zatvorena grupa ljudi i provodiš vremena sa njima nije da čuješ kako te neko psuje. Moguće je da je bilo neke vrste percepcije kao nešto malo više, znaš, kao grupa „zatvorenih ljudi“, koji su znaš, koji su uobraženi, koji sebe smatraju kao da su nešto postigli, koji nisu otvoreni za druge. Ali se ja toga ne sećam kao nešto što je ličilo na to, zapravo bili smo veoma otvoreni za članstvo, nije da je tu bilo nekih isključivih kriterijuma ili slično. Svako ko je hteo da se angažuje, bio je u mogućnosti da to uradi, ali obično ljudi malo oklevaju ako ne znaju nekoga. Mi smo bili kao male društvene grupe, znaš, i naši drugovi su išli, išli su... i ja sam išao, na primer, jer su moji drugovi bili tu i onda tako se nekako stvorio...

Aurelja Kadriu: Lanac.

Agon Maljići: Lanac. Nije da je bila isključiva organizacija ili kojoj je zanimalo samo njeno mišljenje. U to vreme su počele da se formiraju puno drugih omladinskih organizacija jer mogućnosti je bilo, dakle bilo je ta eksplozija donacija, međunarodnih organizacija koje su došle ovde. Dakle, nekako se potpuno promenilo mesto. Ali što se tiče spoljne percepcije, ne znam, možda je najbolje da o tome govori neko ko nije bio deo organizacije, o onome kako su nas smatrali spolja, nego ja što sam bio deo organizacije.

Aurelja Kadriu: Da li se sećaš tvoje završne aktivnosti u "Postpesimistima"? Kako se dogodio taj prelazni period tranzicije kada si napustio organizaciju, kada se više nisi bavio njom?

⁵ Organizacija Ujdeninjenih Nacija.

Agon Maljići: Dok sam ja bio tu, bio sam veoma marljiv u radu, dakle vrlo puno sam radio, jer sam bio vrlo interesovan, imao sam volju da proizvodim novine, da radimo dokumentarna dela, da se bavimo onako stvarima. I naravno, nekako neka vrsta privlačenja kao što se dešavala u tim godinama, dakle interesovan si o nečemu u jednom periodu, slušaš neku vrstu muzike pa potom je ostaviš. To je prirodni ciklus, gde ti prođe faza interesa o nečemu i počneš malo da se povučesh. Ja se ne sećam, ne sećam se tačno kako i zašto, nego sam jednostavno počeo da se bavim sa možda, drugim stvarima.

Počeo sam da se nekako zainteresujem o režiji, hteo sam da studiram režiju, bavio sam se sa video produkcijom, uzeo bi kamere, eksperimentirao bi, više sam se zatvarao u sebe i bavio bi se sa ovim mojim eksperimentalnim projektima kući i ostavio sam malo sa strane svoju posvećenost u organizaciju. Onda sam otišao da studiram u inostranstvu i izgubio sam, i tu sam se posle skroz izgubio. Nakon toga, u stvari otkad sam se izašao sa Kosova, u tom periodu tada i više nisam, organizacija u tom obliku se ugasila, nije više bilo ljudi tamo. Nije bilo neke druge generacije koja je došla posle nas da nastavi taj trend.

Aurelja Kadriu: Da li možeš da nam ispričaš period studija, kako ste upisali studije i gde ste studirali?

Agon Maljići: Ja sam otišao na Američkom univerzitetu u Bugarskoj, Blagoevgrad koji je oko četiri do pet sati daleko od Prištine. Bio je jedan poziv za prijavu koji je obično bio najavljen kroz Soros kancelariju ovde u Prištini. Oni su objavljali tu aplikaciju. Osim toga čuo sam puno o Univerzitetu od strane ljudi koji su ranije bili tamo. Prijavio sam se na insistiranje mojih roditelja, jer kao što sam rekao, hteo sam da idem da studiram režiju, ovde u Prištini. I više sam aplicirao da ih učinim srećnim nego što sam to sam želeo.

I sećam se da sam otišao po onim ispitima TOEFL i SAT koji su se vršili u Prištini. I onda sam bio prihvaćen. I nakon toga, opet uz mnogo oklevanja, ali nekako, možda više insistiranjem mojih roditelja odlučio sam da odem tamo.

Aurelja Kadriu: Šta si studirao tamo i da li možeš da nam govoriš o tom periodu, kako je tamo bilo?

Agon Maljići: Političke nauke i evropske studije, onako *double major* [dve glavne teme] kako kažu dva, dva... imali su međusobno više povezanih predmeta. Period, mislim, možda je to najvažniji period za mene, dakle u mom životu. Bio sam mnogo zahvalan mojim roditeljima. Od druge nedelje, kada sam otišao tamo, rekao sam im: "Hvala vam što ste me nagovorili da dođem ovde, da malo izađem iz Prištine." Bio je, bio je to potpuno drugačiji svet, jer je bilo negde oko hiljadu učenika iz cele Istočne Evrope. Iz mnogih različitih zemalja.

Niti se nisi osećao da si daleko od kuće jer si bio, bili smo blizu. Ali isto tako bilo je dosta studenta sa Kosova i Albanije. Mnogo albanaca smo bili u zajednici. Nije da si se osećao ni kao stranac, ni... ali si imao i raznolikost, imao si prilike da se sastaneš sa različitim ljudima. Ali naj revolucionarno od svega je bio obrazovni sistem. Mislim na ideju kada odeš na čas i na neki način raspravljáš, profesor te pita:

"Šta ti misliš o tome?" Što je za mene bilo onako {iznenaduje se}, dakle... onom prvom času, kada je profesor došao i pitao me: "Koje je tvoje mišljenje?".

Mi nismo navikli na tu vrstu pedagogije. Bila je mnogo oslobađajuća ideja da si u mogućnosti da učestvuješ, možeš da pišeš i da tvoje mišljenje vredi. Bilo je veoma, znači, četiri godine gde sam puno naučio, ali sam i porastao individualno zbog ljudi, dakle i zbog društvenog života koji je tamo bio.

Aurelja Kadriu: Šta ste nakon studija radili?

Agon Maljići: Povratak u Prištini, ovde sam radio oko godinu dana na različitim projektima. Onako više ad-hoc, sve dok sam krenuo da radim za "Inicijativu mladih za ljudska prava". I tamo sa nekom vrstom, da kažemo, kontinuiteta "Postpesimista" ne bi rekao ali sličan duh rada. Jer je i "inicijativa" bila neka vrsta regionalne mreže koja se bavila, malo sa onim delom *transitional justice* [tranzicione pravde], dakle tranzicione pravde. Ali i razvijanjem kritičkog mišljenja sa mladim. Znači tu sam malo, oko godinu dana sam tamo radio.

I nakon toga na neki način ovaj deo posla, angažovanja, aktivizma počinje nekako da pada i počeo sam da uđem ovoj takozvanoj razvojnoj industriji, donatora i razvojnih projekata. Radio sam najpre za Ambasadu Norveške, a zatim sam nastavio sa.... dakle otišao sam opet u Ameriku 2010. godine.

Aurelja Kadriu: Šta ste studirali?

Agon Maljići: Razvojnu politiku. Ovo, ovo, znači da sam počeo da se više razvijem profesionalno malo više u ovoj oblasti javnih politika i razvojne politike. Bio sam dve godine u Americi. I kada sam se vratio, opet sam nastavio da radim u ovoj oblasti. Dakle radio sam za UNDP⁶, i onda od tada uglavnom kao konsultant za većinu donatora koji se nalaze ovde na Kosovu. Studije, analize, izveštaji. Ali uvek ne zaboravljajući to angažovanje i posvećenost... znači to je neki početak, neki nastavak "Postpesimista", ne znam zapravo kako reći, nešto što još se uvek nastavlja i osećam da me prati.

Dakle bilo da je u pitanju "Inicijativa mladih za ljudska prava" onda i sa... možda sada i sa "Sbunker-om" neki tip angažovanja, nazvao bi to sličan ideološki duh, koji dakle eksplodira s vremena na vreme, kao neka druga vrsta platforme. Ne zato što ti je život sada podeljen na onom profesionalnom, gde na neki način malo radiš i imaš malo vremena i za život i ovako, i ove druge koje uključuju zabavu kao deo našeg aktivizma, više nego ovako, znaš, kao jednostavno posao.

Aurelja Kadriu: Čime se trenutno bavite? Kako je vaš život u toj liniji ako nam možeš reći više o tome?

Agon Maljići: Sada sam, dakle nastavljam da radim kao konsultant za javnu politiku, koje je ono što mi obezbeđuje život. Radim za... to je više, više je kao *freelance* [nezavisni] dakle kao angažovanje, bavim se nekim projektima s vremena na vreme koji mi dozvoljavaju, koji mi dozvoljavaju da, da imam život koji hoću. I imam "Sbunker" koji je kao projekat, kao inicijativa koju smo pre dve godine

⁶ Razvojni program Ujedinjenih Nacija.

pokrenuli zajedno sa jednim kolegom, koja inicijativa je više kao *Passion project* [strasni rad]. Dakle bavim se sa ovim dvema stvarima.

I kako izgleda moj život? To je jedan život u kretanju gde stalno živim između dva grada, Prištine i Tirane, već tri ili četiri godine. Dakle ja sam od onih, možda nas nije mnogo u ovoj našoj zajednici koji ovako živimo, dakle gde nam je nacionalni put omogućio da se slobodno krećemo s jedne ili s druge strane. Tako da je to nova faza, neka vrsta života između dva grada. Ja putujem skoro svake nedelje, i nekako postižem da iskusim oba grada, da paralelno živim. Da. Dakle, to je to.

Aurelja Kadriu: Ako nemaš ništa da dodaš, ja bi ovde završila razgovor.

Agon Maljići: U redu.

Aurelja Kadriu: Puno vam hvala.

Agon Maljići: Hvala.